

34 KULTUR OG IDEER

Vi må spørre oss om vi ikke gjør islamistiske terrororganisasjoner en tjeneste når vi bygger opp under ideen om at muslimske og europeiske verdier er på kollisjonskurs.

Joakim Hammerlin, lektor ved Nansenskolen

– Det skjer rett som det er at en gruppering er tidlig ute med å ta på seg skylda. Når støvet har lagt seg og sikkerhetsmyndigheter har fått gjort undersøkelsene sine, viser seg å være andre som står bak.

Polarisert debatt. Ett mål terrororganisasjoner har felles, uavhengig av politisk beveggrunn, er ønsket om å skape splittelse i samfunnet de går til angrep på.

– Til tross for at vi ikke har hatt noe islamistisk terroranslag på norsk jord, har ordskiftet i Norge i større grad gått i retning av en «vi og dem»-debatt, mener Joakim Hammerlin.

– Vi må spørre oss om vi ikke gjør islamistiske terrororganisasjoner en tjeneste når vi bygger opp under ideen om at muslimske og europeiske verdier er på kollisjonskurs.

Aviser og kringkastere må altså ta ansvar for hvordan terrorhendelser rapporteres, men også hva slags offentlighet de skaper, hvem som slipper til og hvilke meninger som former debatten.

– Politikere i for eksempel Frankrike, USA, Storbritannia og Norge har gått ut med totalt forskjellig retorikk etter terrorangrep. Francoise Hollande og George Bush jr. har svart med en aggressiv og krigshissende retorikk, mens Tony Blair og Jens Stoltenberg heller har manet til

KRIMINELLE HANDLINGER: – En begivenhet som den i Nice eller Stockholm er selvfølgelig rystende. Men det er en alvorlig form for kriminalitet, og må dekkes som det, mener Jostein Gripsrud, professor i Medievitenskap ved Universitetet i Bergen. Her ser vi stedet der gjerningsmannen bak angrepet i Nice 16. juli 2016, ble skutt og drept av politiet.

Foto: Luca Bruno/AP Photo/NTB scanpix/arkiv

forsoning, mener Nick Sitter.

Ikke rasjonelt. Hvis hvert dødsfall i trafikken hadde fått like mye oppmerksomhet som et terrorangrep, ville folk vært

livredde for å kjøre bil. Men ifølge Katharina Wolff, førsteamanuensis ved Institutt for samfunnspsykologi ved Universitetet i Bergen, er det ikke slik at vi blir mer skremt av en massiv dekning.

– Vi har jevnlig målt redselen for å bli rammet av et terrorangrep siden 2004, og folk blir ikke lettskremte selv om de utsettes for en mer omfattende mediedekning. Tvert imot svarer

deltakerne at de opplever verden som et stadig tryggere sted, sier Wolff. Disse tallene passer ikke alltid inn i historien journalister vil fortelle.

– Jeg har flere ganger opplevd at journalister har ringt meg, for å få meg til å uttale meg om «hvor redd folk kommer til å bli» etter en hendelse. Når jeg har svart at våre data viser at folk ikke kommer til å bli engstelige, har de heller tydd til noen som ikke viser til forskning, men som oppfordrer det norske folk til å ikke bli redde.

Bacon farligere enn terror.

– Siden 2000 har færre enn 100 mennesker blitt drept av terror i Storbritannia, sa den israelske historikeren og forfatteren Yuval Noah Harari nylig til BBC.

Han ber oss sammenlikne det med antallet mennesker som har bukket under for sykdom, som er en halv million. Det leder videre til et retorisk spørsmål:

– Hvorfor er vi mer redde for terror enn bacon?

Ifølge Wolff er de færreste mennesker i stand til å utøve en rasjonell vurdering av risiko. Vi bedømmer risikoen for selv å bli rammet som for høy, inspirerte av hvor spektakulær og grusom en hendelse er.

– Derfor er folk mer redd for flystyrt enn lungebetennelse, til tross for at det statistisk sett burde være omvendt, sier Wolff.

– Viktig å rapportere terrorisme

TERRORDEKNING: Når halvparten av oss oppgir å følge nyhetsbildet gjennom sosiale medier, er det desto viktigere at NRK rapporterer terrorisme, mener nyhetsdirektør Alexandra Beverfjord.

PÅL BUSET

p.al.buset@vl.no

Når en beskjed om en mulig terrorhandling tikker inn i nyhetshuset på Marienlyst i Oslo, settes et stort maskineri i gang.

– Det første vi må gjøre, er å forsøke å etablere om det faktisk er snakk om terror. Hvis det viser seg å være et angrep mot en europeisk by, er det klart at vi må gå ut ganske bredt, forklarer Alexandra Beverfjord, nyhetsdirektør i NRK.

Hun forteller at de i noen tilfeller, blant annet i forbindelse med terrorangrepet i Paris i november

2015, blir kritisert for å underrapportere.

– Slike hendelser, og særlig når de finner sted i byer nordmenn har et nært forhold til, er det en stor forventning om at vi skal være raskt ute med pålitelig informasjon. Under Paris-terroren hadde NRK en løpende direkte-sending, men valgte å ta deknin-gen ned en kort periode. Det fikk vi mye kritikk for i ettertid, sier Beverfjord.

Kaotisk infoflyt. På grunn av et svært sammensatt mediebilde, er det heller ikke mulig å hysje ned et terrorangrep.

– På deler av 90-tallet hadde man diskusjoner i pressen om å være varsomme i omtalen av ekstreme miljøer, slik som nynazistmiljøene, ut fra en tanke om at det kunne begrense rekruttering. I dag er situasjonen annerledes, da tradisjonelle medier er en av veldig mange informasjonskanaler.

Så er det spørsmålet om i hvilken grad mediedekning kan inspirere potensielle terrorister.

– Det er ofte snakk om en så-

kalt copy cat-effekt. Det er vanskelig å bevise at terrorister lar seg inspirere av nyhetsdekning alene, nettopp siden IS bruker sosiale medier svært målrettet i sitt rekrutteringsarbeid, mener Beverfjord.

Vær varsom. I artikkel 4.5. i Vær varsom-plakaten heter det «Vær varsom ved omtale av selvmord og selvmordsforsøk. Unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger.»

– Artikkelen om selvmord har berøringspunkter med en eventuell copy cat-effekt. Og det er vurderinger vi gjør. Det er uansett ikke aktuelt å unnlate å nevne hvem som står bak et terroranslag, men vi gjør klare vurderinger av hvilke bilder vi kan bruke og hvilke detaljer vi går ut med.

Blant annet ønsker vi å unngå å slippe foto der en gjerningsperson poserer, eller noe som på

DIREKTERAPPORTERING: – I forbindelse med terrorangrepet i Paris i november 2015, blir kritisert for å underrapportere, sier nyhetsdirektør i NRK, Alexandra Beverfjord. – Særlig når slike hendelser finner sted i byer nordmenn har et nært forhold til, er det en stor forventning om at vi skal være raskt ute med pålitelig informasjon.

Foto: Marte Garmann

annet vis kan oppfattes som heroiserende.

Viktig rolle. Alexandra Beverfjord er ikke redd for at NRK skal bli en nyttig idiot for terrorister, men mener det er en viktig diskusjon.

– Vi må i hvert enkelt tilfelle vurdere hvor bredt vi skal gå ut, blant annet for å unngå å spre unødig frykt. Og vi må selvfølgelig ta denne diskusjonen. Men ofte framlegges argumentene som om vi fortsatt lever på 1980-tallet.

At halvparten av oss oppgir å holde seg oppdatert gjennom sosiale medier, legger et visst press på en rikskringkaster.

– Hvis ikke tradisjonelle medier gir en god dekning av terror, vil folk finne nyansert eller i verste fall feilaktig informasjon på internett. I forbindelse med terror dukker det opp manipulerede bilder og fabrikkerte nyheter. I et sånt landskap er det viktig at vi jobber med kvalitetssikring og gir korrekt informasjon underveis, sier Beverfjord.